

Blanka Mikolajková ...

... pletení do rámu - krosienka

Blanka Mikolajková

Blanka Mikolajková se narodila 6. června 1960 v Kyjově. Rodina se záhy přestěhovala do Rožnova pod Radhoštěm, kde žije dosud. V místě vystudovala gymnázium a dále pokračovala ve studiu na vysoké škole. Své odborné vzdělání si rozšířila pomaturitním studiem konzervátorství na Umělecko-průmyslové škole grafické v Praze. Základní techniky ručních prací se, díky zručné a praktické mamince, naučila už jako dítě. Nové možnosti rozšířit si dosavadní znalosti dostala v konzervační dílně Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, kde se věnovala obnově zapomenutých textilních technik. Na tuto práci navázala v konzervační dílně Muzea regionu Valašsko ve Vsetíně, kde se také seznámila s dokumentací práce Františky Šimkové ze Zděchova, poslední znalkyně pletení na rámu - krosienky. Po nedlouhém působení v živnostenské sféře začala od roku 1995 své znalosti uplatňovat jako koordinátor a pracovník v Sociálním centru denních aktivit Iskérka v Rožnově pod Radhoštěm.

Blanka Mikolajková uplatňuje technologii pletení na rámu – krosienku – především při výrobě krojových čepců. S úspěchem ji však použila také při výrobě punčoch, dlouhých společenských rukavic či vsadek do polštářů. Možnosti technologie rozšířila o pletení dutých tvarů na kruhové osnově. Při běžné práci však využívá stojatý rám o rozměrech 60 x 140 cm, na němž je shora dolů napnuta osnova z čisté bavlny. Obvykle je to příze Sněhurka, mohou se však použít i některé tenčí. Adekvátně tomu pak musí zvětšit počet osnovních nití. S osnovou se pracuje tak, že se osnovní nitě prsty navzájem kříží, čímž vzniká samotná vazba. Podle způsobu křížení rozlišujeme vazbu na prostinu a pláténko. Vynechá-

Pletení na rámu patří k velice starým textilním technikám, doloženým již ve starověku a středověku. Znalost technologie a hojně využívání v městském prostředí jsou doloženy obzvláště v 18. a 19. století. Krosienkou se zhotovo-

valy především drobné krajky, vsadky do prádla, záclonky, dětské slintáčky, rukavice a čepce. Ve 20. století znalost technologie vlivem změny vkusu a nástupu nových módních trendů postupně upadala a udržela se pouze v lidovém prostředí. Zejména na Slovensku, ale také na Valašsku našla svoje uplatnění při výrobě krojových, oděvních součástek. Pletly se tak pásy – saky, a především

čepce pro vdané ženy, které ve všední den nahrazovaly dražší síťované a vyšivané kusy. Údajně je pletli muži ve Francově Lhotě, Senici a Zděchově, odtud jejich pojmenování "zděcháky". Kromě nejbližšího okolí se vyvážely také na Slovensko, do okolí Bytče a Zliechova. Poslední výrobkyní, která se jejich zhotovování věnovala, byla Františka Šimková ze Zděchova. Pracovala jako domácí zaměstnanec a později Mistr lidové umělecké výroby ÚLUV.

Na základě výtvarných návrhů a výrobních vzorů vytvářela rozsáhlé, moderně pojaté nástěnné dekorace a bytové doplňky. V roce 1975 byla její práce pro potřeby archivu ÚLUV podrobně zdokumentována a dokonce nafilmována. Právě díky těmto záznamům a popisům mohlo dojít k opětovnému obnovení téměř zapomenuté technologie.

váním křížení je možné zhotovovat dírky různých velikostí. Vzájemnou kombinací obou vazeb a dírek je možné vytvářet konkrétní vzory. Ve své práci využívá Blanka Mikolajková většinou kopie vzorů z čepců, které jsou uloženy v depozitářích Valašského muzea v přírodě a Muzea regionu Valašsko. Vycházejí z přírodních motivů a tomu odpovídají i jejich názvy, např. na lístečky, na šípečky, na říčicu, na stromečky, na paničku, kočičí šlapky v chodníčku atd. Pletení na rámu je mimo jiné zajímavé také tím, že to, co se prsty kříží z horní části osnovy, je automaticky zkříženo i v její dolní části. Tím vzniká textilie z obou konců najednou, aby se však nitě v dolní části nezasukovaly, vkládají se mezi ně hladké hůlky, které řady vyrovnávají. Po upletení střední části čepce se na rám připevňují další vodící nitě a přes ně se navine další osnova – po obou stranách již zhotovené části dvojnásobné množství nití. Pokračuje se v trojnásobné šíři až do patřičné délky čepce. Po dokončení krosienky se nitě uprostřed osnovy rozstříhnou, čepce se sešije do prostoroového tvaru a konce se zapraví. Na přední část čepce se naháčkují mřížka.

Svůj řemeslný um prezentuje Blanka Mikolajková zájemcům z řad veřejnosti několikaletým způsobem. Předně je to účast na speciálních programech Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, zaměřených na textilní techniky, jako je Kouzelná nitka, Velké prádlo a další. Pravidelně se jako lektorka podílí na vedení různých rukodělných kurzů a také kroužků pro mládež. Dlouhodobě působí v Sociálním centru denních aktivit Iskérka v Rožnově p. R. Pro své vynikající řemeslné dovednosti byla několikrát vybrána, aby reprezentovala Českou republiku v zahraničí, třeba na světovém festivalu řemesel ve francouzském Lyonu v roce 2004.

Blanka Mikolajková
Horní Paseky 314
756 61 Rožnov pod
Radhoštěm
tel. 571 648 211